
DOKUMENTY A MATERIÁLY

GENERÁL KORNILOV – JEHO STYK SO SLOVENSKOM, ZAJATIE, ÚTEK A SMRŤ. ALEBO ZROD NOVEJ LEGENDY?

IGOR SLEPCOV

SLEPCOV, I.: General Kornilov – His Contact with Slovakia, Capture, Escape from Capture and Death. Or Rise of a New Legend? *Vojenská história*, 5, 3, 2001, pp 85 – 91, Bratislava.

The author, belonging to the best experts in historical literature of Russian provenience, deals with the World War I. history and especially with struggles in Galicia and Carpathians in 1914 – 1915. The assessed paper related to contradicted personality – General L. G. Kornilov, refers to this period. The author describes his capture, escape and finally his tragic end. He presents also new trends in Russia – an effort at creation of a new image of General Kornilov.
Military History. Russia. World War I. General Kornilov.

V ruských dejinách sú zapísané mená viacerých maršalov a generálov, ale osobitné miesto v tom dlhom rade osobností zaujíma generál Lavr Georgijevič Kornilov, postava taká nejednoznačná a rozporuplná, že takmer každý pokus o jej hodnotenie stroskotal na nedostatku objektivity alebo na zaujatosti. Bol svojráznou postavou, ktorá v jedných vyvolávala obdiv v druhých odpor. Stal sa legendou a symbolom. „Pre jedných symbolom kontrarevolúcie, pre druhých záchrancom vlasti. Vôkol zástavy sa začal boj o vplyv a moc, oni sami bez neho nemohli dosiahnuť túto moc.“¹ napísal jeho spolubojovník generál A. A. Denikin. Málo sa však vie, že v jeho osude plnom zvrátov, malo svoje miesto aj Slovensko.

Lavr Kornilov sa narodil v roku 1870 (rovesník Lenina) v mestečku Ust'-Kamenogorsk v Semipalatinskej gubernii v rodine kozáckeho chorunžeho (podporučíka). Jeho otec bol obyčajný kozák, nemal majetok, a preto nemohol dať svojmu synovi patričné vzdelanie. Bez učiteľov (vedel iba slabo čítať a písať) sa Lavr Kornilov sám pripravil na skúšky a v roku 1883 ich zložil a bol prijatý do Omského kadetského zboru, ktorý ako prvý ukončil roku 1889. Potom nasledovalo Michajlovské delostrelecké učilište, krátka služba v turkestanskej delostreleckej brigáde a štúdium na Akadémii generálneho štábu, ktoré ukončil so striebornou medailou. Odmietol ponúknuté miesto v akadémii a vrátil sa do Turkestanu ako dôstojník rozvedky. Tu na hraniciach s Afganistanom sa vyznamenal viackrát. Možno k tomu prispelo aj to, že zovňajšok Kornilova zodpovedal jeho činnosti – nevysoký, počerný, tvár zľahka kalmycká (aziatská). Vysvetlenie je jednoduché. V čase osídľovania Sibíri, kozáci, ktorí nemali dostatok ruských žien, si za manželky brali miestne slečny...

V rokoch 1901 – 1903 L. Kornilov uskutočnil služobné cesty do Perzie a Indie. Počas rusko-japonskej vojny sa stal náčelníkom štábu 1. streleckej brigády. Za záchranu obklúčeného mužstva (nočný útok na bodáky), záchranu zástavy brigády a ranených bol vyznamenaný Radom svätého Juraja.

¹DENIKIN, A. A.: Očerki ruskoj smuty. *Voprosy istorii* č. 12, 1990, s. 102.

V rokoch 1907 – 1911 Kornilov pôsobil v Číne ako vojenský pridelenec, neskôr bol veliteľom pluku i divízie na Ďalekom východe a od začiatku prvej svetovej vojny veliteľom 48. pešej divízie. Bol neobyčajne odvážny, prístupný vojakom a preto veľmi obľúbený. „Neobyčajná osobná odvaha, ktorá strašne imponovala vojskám, tvorila (Kornilovovi – pozn. I. S.) jeho veľkú popularitu“,² napísal generál A. A. Denikin. Na druhej strane Kornilovovi sa stávalo, že pri riešení bojovej úlohy víťazil hazard nad rozvahou. Už začiatkom septembra 1914 pod Lvovom 48. divízia stratila takmer celé delostrelectvo a veľa vojakov bolo zajatých, a to bez ohľadu na osobnú odvahu veliteľa („náčelníka“ podľa vtedajšej terminológie). Ako ukázali ďalšie udalosti, táto frontová epizóda sa nestala poučením pre Kornilova.

Nasledovali boje v Karpatoch. Tohto ťaženia sa Kornilovova divízia zúčastnila v zostave XXIV. zboru 8. armády, ktorá v druhej polovici roka 1914 po sérii úspešných bojov prinútila rakúsko-uhorské vojská ustúpiť na južnú stranu Karpát. Pravda, za tento úspech bolo treba draho zaplatiť. Straty boli obrovské. Veliteľ 8. armády generál A. A. Brusilov neskôr poznamenal: „... najmä Maďari tvrdohlavo a zúfalo bránili prístupy na maďarskú nížinu, kam sme vlastne ani nepomýšľali postupovať“³. Hlavná ťarcha bojov vtedy spočívala na vojakoch VIII. zboru generála Orlova, ktorí útočili na Medzilaborce. Na východ od neho bojoval XXIV. zbor generála Curikova. Brusilov pokračuje: „Aj tento zbor dostal rozkaz neschádzať z priesmykov, tu sa však v zápornom zmysle prejavil generál Kornilov. Posadnutý snahou sa vyznamenať a svojím horúcim temperamentom nesplnil smernice svojho veliteľa zboru a nepýtajúc povolenie, spustil sa z hôr a ocitol sa 23. novembra napriek predchádzajúcemu rozkazu v Humennom. Tu už „gazdovala“ 2. kombinovaná kozácka divízia, ktorej úlohou bolo bez delostrelectva uskutočniť vpád do maďarskej nížiny, vyvolať tam paniku a rýchlo sa vrátiť. Podľa všetkého Kornilov zobral na seba tú istú úlohu, za čo aj bol potrestaný.“⁴ Avšak z Brusilovových rozkazov nie je vidieť, žeby veliteľ armády bol veľmi nahneván na Kornilova.⁵

Stalo sa to, čoho sa Brusilov najviac obával (aspoň tak to tvrdí vo svojich spomienkach): skupina vojsk generála Karga ponechala v Užskom priesmyku len jednu brigádu a presunula sa na západ ku Stakčínu, hneď na to zaútočila proti krídlu a do tyla ruského útočníka. Zároveň na Humenné zaútočila skupina generála Krautwalda a 28. novembra cisárske a kráľovské vojská dobyli mesto späť. Kornilov bol odrezaný od svojich, ale napriek tomu sa pokúsil odísť so štítom, čo sa mu však nepodarilo. Musel zanechať batériu horských kanónov, časť trénu, niekoľko stoviek zajatých rakúsko-uhorských vojakov a so zvyškami divízie horskými cestičkami sa napokon vrátiť ku svojim. Podľa nemeckého historika K. Schreckenbacha len 29. novembra divízia stratila 1500 mužov, ktorí padli do zajatia.⁶

Ako vidieť, žiadna sláva to nebola, hoci na začiatku bola veľká. V hlásení – „svodke“ najvyššieho veliteľa ruských vojsk veľkokniežata Nikolaja Nikolajeviča z 25. novembra 1914 sa uvádzalo: „Za karpatskými priesmykmi naši vojaci zajali veľký počet rakúskych vojakov v regióne Medzilaboriec. V tomto regióne boli zajatí: jeden generál, 40 dôstojníkov a viac ako 3500 vojakov, boli ukoristené tri vlakové súpravy a strojné pušky (gul'omety). Pri vstupe na uhorskú nížinu naše vojská obsadili uhorské mesto Humenné.“⁷ Vtedy viaceré noviny v Rusku nadšene opisovali tento Kornilovov kozácky kúsok a pretekali sa v propagandistických chválospevoch. Brusilov vo svojich spomienkach, ktoré vyšli v roku 1929 (už po jeho smrti), píše, že pokladal za svoju povinnosť odovzdať veliteľa 48. divízie Kornilova vojenskému súdu za nespĺnenie rozkazu nadriadeného, charakterizoval ho slovami „levie srdce, ale prázdna

²DENIKIN, A. A.: c. d., Voprosy istorii, č. 4, 1990, s. 114.

³BRUSILOV, A. A.: Moji vospominania, Moskva, 1963, s. 130.

⁴Tamže, s. 131.

⁵Pozri: SLEPCOV, I.: Z histórie karpatskej ofenzívy ruských vojsk v rokoch 1914 – 1915. Vojenská história, č. 2, 2000, s. 5.

⁶SCHRECKENBACH, P.: Der Weltbrand, Band 1, Leipzig 1915, s. 184.

⁷Čechoslovan (Kyjev), 16. novembra (29. novembra podľa nového kalendára).1914

hlava“, avšak veliteľ XXIV. zboru generál A. Curikov sa obrátil na neho s „nekonečnými prosbami o udelenie milosti“ a zobral na seba časť viny.⁸

Aj keď sa Kornilovovi s veľkým šťastím podarilo uniknúť pri Humennom, o pol roka sa to už nepodarilo zopakovať.

V druhej polovici februára 1915 po preskupení vojsk karpatského frontu 48. divízia generála Kornilova vyšla v podriadenosti 8. armády generála Brusilova. Jeho divízia (a celý XXVI. zbor) odišla pod velením bulharského generála v cárskejších službách Radka Dmitrieva, veliteľa 3. armády. Koncom februára 1915 vojská tejto armády sa znovu prebili ku hraniciam Slovenska na severe od Bardejova (8. Brusilovova armáda už 4. februára obsadila Medzilaborce). Onedlho 48. divízia zaujala postavenia na čiare: 190. pluk v priestore Chmeľovej, 189. pluk v priestore Smilna, 192. pluk v priestore Kurimky a 191. pluk v priestore Cerniny. Generál Kornilov so svojim štábom sa usadil v Nikľovej (dnes Mikulášova). Nič zvláštneho sa nedialo. Nepodarilo sa znovu obsadiť ani Zborov, ani Bardejov, ako sa to stalo v novembri 1914. No nuda na fronte predsa len nebola. 3. apríla 1915 sa totiž pri Stebnickej Hute odohrala jedna veľmi zaujímavá udalosť. V ten deň na stranu Rusov (postavenia 49. pešej divízie) prešiel takmer celý 28. peší pluk „pražských detí“. Veľkú zásluhu na tom mali príslušníci Českej družiny, vojenskej formácie pozostávajúcej z Čechov a vtedy ešte len niekoľkých Slovákov, ktorí bojovali na strane Rusov (v Zborove a Medzilaborciach môže každý nájsť pomníky na ich počesť).

Táto udalosť má súvislosť aj s generálom Kornilovom. Úspech družiníkov mal veľký ohlas na fronte a predovšetkým v susedných ruských jednotkách. Kornilov hneď poslal telegram veliteľovi 49. divízie generálovi Prjaslovi, ktorému podliehala Česká družina a žiadal ho, aby poslal k nemu „Čechov, ktorí berú celé pluky“. Ten ich však nechcel poslať, ale potom na pokyn štábu 3. armády ku Kornilovovi poslali jednu čatu tzv. Sokolovského oddielu pod velením staršieho poddôstojníka Papouška. To boli najlepší príslušníci Družiny. V Nikľovej „sokolov“ osobitne prijal Kornilov a poslal ich do Chmeľovej, kde sa rozdelili po domoch. Cez deň sa ukrývali, v noci podnikali výpravy k nepriateľským pozíciám.

Generál Kornilov na družiníkov urobil veľký dojem. Družiník Vladimír Klecanda, neskôr generál československej armády, po vojne spomínal: „Znal jsem generála Kornilova. Byl to muž neobyčejne chrabrý, silné vůle, zvyklý osobně pohanět divizi vpřed.“⁹

Prišiel však osudný deň pre 3. a 8. ruskú armádu – 2. máj 1915. Vtedy nemecké a rakúsko-uhorské vojská pri Gorliciach prelomili obranu a začali úspešnú ofenzívu. Okolo poludnia 4. mája zo štábu armády telefonicky volali na štáb XXIV. zboru a pre prípad odchodu určili jeho smer. Štáb zboru ešte do večera poslal 48. a 49. divízii predbežný rozkaz pre odchod „po obdržaní osobitného nariadenia“, v ktorom sa určovala čiara pre 49. divíziu – Samoklesky, Myscowa, pre 48. divíziu – Myscowa – Studený vrch. Pritom 48. divízii sa nariaďovalo časť delostrelectva, sklady a nemocnice „podľa možnosti odoslať po ceste Svidník – Tylawa, podľa dohody s náčelníkom 12. sibírskej streleckej divízie“ (ľavokrídlový sused 48. divízie, ktorému táto cesta bola určená pre odchod). Okolo 23. hodiny v ten istý deň 48. divízia dostala ústne nariadenie začať predpokladaný odchod o polnoci. V tle Kornilova bola dobrá cesta smerom na Nižnú Polianku, Svidník a ďalej na Duklu. Čelný tlak nepriateľa na divíziu bol slabý, pretože hlavné udalosti sa odohrávali na severnej strane Karpát. Za týchto okolností Kornilov podcenil vzniknutú situáciu a zo Svidníka na Tylawu poslal len divízny lazaret a sanitárny oddiel. Spolu s nimi mali vyraziť aj štyri batérie delostrelectva, ale ich zraz pri Vyšnom Orlíku bol plný zmätkov, čo prinútilo Kornilova vydať rozkaz o zmene trasy odsunu a poslať ich na cestu cez Kečkovce, Orzenna, Krempna, Polany, Mszana – práve na tú cestu, ktorá bola určená pre odsun delostrelectva 49. divízie. Nasledoval strastiplný ústup ruských vojsk, ktorý bol

⁸BRUSILOV, A. A., c. d., s. 131 – 132.

⁹KLECANDA, V.: Slovenský Zborov. Praha 1934, s. 87.

takmer po hodinách rozpísaný v prácach ruských, nemeckých a rakúskych historikov vydaných v 20. rokoch. Tie sa navzájom dopĺňajú, a preto niet dôvodu pochybovať o ich nezaujatosti. Osud Kornilovovej divízie bol spečatený.

Veliteľ 11. nemeckej armády generál A. Mackenzen nariadil svojmu zboru generála Emmicha na pravom krídle čo najrýchlejšie „uzavrieť cesty vedúce z hôr na sever“. Jednotky 20. divízie obsadili k poludniu Zmigród a k večeru postúpili na východ od Kobylan. 11. bavorská divízia svojím predvojom dorazila do obce Glojsce na sever od Iwly. Divízie XXIV. zboru sa museli ponáhľať s ústupom. 49. divízia sa prebýjala cez Duklu pod delostreleckou paľbou nepriateľa, 48. divízia mala k dispozícii dobrú cestu od Tylawy na Jasliská a Rymánów. Okrem toho mala voľnú cestu Zawadka Rymanowska – Lubatowa – Iwonicz. Generál Kornilov vybral však pre ústup najnebezpečnejší smer od Hyrowej cez Iwlu a Duklu. Takým spôsobom sa zbytočne stratil čas. Navyše rymnikský pluk sa dal na pochod od Hyrowej namiesto 3. h ráno o 5. hodine. Veliteľ pluku vysvetlil toto zdržovanie „únavou“ ľudí, aj keď pluk mal do určených pozícií len 4 km pochodu. Práve toto zdržanie pluku o dve hodiny stačilo, aby Nemci obsadili kóty severne od Iwly, kde práve prešla 49. divízia. Rymnikský pluk bol zastavený guľometnou paľbou Nemcov, keď vychádzal z Iwly. Batérie 48. delostreleckej brigády, ktoré zaujali palebné postavenia na juh od Iwly, boli ihneď umlčané. Generál Kornilov, ktorý sa osobne pustil preskúmať vzniknutú situáciu na severnom okraji Iwly, bol ľahko ranený do ruky, ale obišiel sa bez obväzu. Po zistení, že nepriateľ tu má približne brigádu pechoty, nariadil útok, ktorý bol odrazený. Jednotky sa začali zakopávať. Kornilov čakal pomoc 49. divízie, s ktorou nemal spojenie a ktorá mu pomôcť už nemohla.

Nakoniec X. rakúsko-uhorský zbor 6. mája pri Tylawe obkľúčil 48. divíziu a zajaľ 1 generála, 3000 vojakov a dôstojníkov, 16 poľných kanónov a 6 húfníc. Zvyšných 3500 mužov sa vzdalo 7. mája jednotkám nemeckého armádneho zboru generála Emmicha pod Hyrowou.¹⁰ Zachránil sa iba largokagul'ský pluk a prápor očakovského pluku, ktorí odišli z bojiska z vlastnej iniciatívy. Z celého delostrelectva divízie sa do rúk nepriateľa nedostalo len 5 kanónov. Kone, ktoré sa splašili pri výbuchoch delostreleckých granátov, ich vytiahli z bojiska.

Ruský historik A. A. Melčukov na základe skúmania všetkých okolností krachu Kornilovovej divízie prichádza k jednoznačnému záveru: „Obkľúčenie nepriateľom 48. pešej divízie nebolo úplne. Avšak úplné obkľúčenie vzniklo vinou miestnych (horských) podmienok na jednej strane a v dôsledku veľkých nedostatkov v riadení divízie ako celku a jej jednotkami na strane druhej. Divízia sa riadila takým spôsobom, že podmienky obkľúčenia vznikli tam, kde ich fakticky nebolo.“¹¹ Ďalej autor píše, že 5. mája, dokonca aj 6. mája bolo veľa možností ako sa vyhnúť obkľúčeniu. Podľa neho je obdivuhodným faktom, že „najbližšia k najnebezpečnejšiemu protivníkovi 49. divízia sa šťastne vyšmykla zo slučky a 48. divízia po celý ten čas ako motýlik liezla za svetlom a, samozrejme, nakoniec aj tak zahynula“.¹²

Tu vznikajú ďalšie otázky. Jednu z nich vyslovil E. Melčukov: „Za svoju záchranu largokagul'ský pluk a prápor očakovcov má byť vďačný svojim veliteľom. Ale či si zaslúžia rozhodnutia obidvoch veliteľov celkovú pochvalu? Obaja prejavili svoju iniciatívu...“ Ale v tomto prípade nechali napospas osudu svojich spolubojovníkov uzavrel Melčukov: „Iná vec (rozhodnutie – pozn. I. S.) – zachrániť sa samému bez rizika alebo pokúsiť sa vyslobodiť druhov i náčelníka. Práve túto cestu zvolil veliteľ largokagul'ovcov. Tento deň by nebol svetlou spomienkou v histórii pluku.“¹³

Svoj názor na udalosť mal aj V. Klecanda. Ten akoby ospravedlňoval Kornilova. „Zdá sa, že jeho (Kornilova – pozn. I. S.) dôstojnícky zbor vychovaný za každou cenu a zvyklý na priame zásahy generále, neuvědomil si, že boj vyžaduje někde: ústupu a že zvláště ústup musí být

¹⁰MELČUKOV, E. A.: Istoričeskoje opisanie bojov v uslovijach okruženija. Moskva 1930, s. 105.

¹¹Tamže.

¹²Tamže, s. 109.

¹³Tamže.

promyšlen, organizovan a řízen. V nepředvídaných situacích pak každý velitel musí jednat samostatně v duchu úkolu.“¹⁴

V každom prípade treba konštatovať, že generál Kornilov sa znovu prejavil ako statočný muž. V kritické minúty ráno 6. mája odišiel na prieskum a ranený zostal na svojom poste do konca. Na druhý deň na návrh nemeckého parlamentára, aby sa vzdal, odvetil, že tento návrh je pre neho neprijateľný. Vzápätí zložil svoje právomoci a so svojím štábom zmizol v horách, kde blúdil dlhé štyri dni. Určite to nebola pekná prechádzka jarnou karpatskou prírodou. A jej finále rakúski historici zaznamenali takto: „Veliteľ a nešťastnej divízie, ctižiadostivého generála Kornilova, 12. mája s dvoma plukovníkmi a piatimi inými dôstojníkmi zajala muničňa kolóna 17. pešej divízie pri Nižnom Svidníku.“¹⁵

Zdá sa, že všetko je jasné. Ale... Práve to „ale“ ma podnietilo napísať tieto riadky. V priebehu posledných 10 rokov sa objavujú v Rusku snahy vytvoriť akýsi nový imidž generála Kornilova, ale pri tom akoby chceli vynechať smutnú epizódu z jeho života – krach 48. divízie a zajatie pri Nižnom Svidníku. Táto škvrna v jeho biografii sa nedá vymazať, a preto sa jej začalo dávať iné podfarbenie.

Začnem knihou Jurija Vlasova.¹⁶ Autor, víťaz 17. olympijských hier vo vzpieraní a strieborný na 18. olympiáde, svojho času „najsilnejší muž sveta“, po skončení športovej kariéry zobral do rúk pero a napísal desiatku kníh (medzi nimi aj niekoľko dobrých). Pozrime sa však, čo napísal o zajatí generála Kornilova (ináč táto kniha je syntézou faktov a úvah – o dobe a ľuďoch v nej), z 557 strán je Kornilovovi venovaných iba 5. „14 dní /!?!/ sa divízia usiluje vyšmyknúť zo slučky. Generál Kornilov posielal 3 pluky do prielomu a sám ich s rymnikským plukom zaistuje. Generál je ranený do nohy a zároveň je ťažko zranený na ruke. Štyria vojaci a štábni dôstojníci nesú svojho náčelníka na nosidlách, pokúšajú sa vyklíznúť z obkľúčenia nepriateľských vojsk. Štábna skupina sa stále zmenšuje, k Rakúšanom sa dostáva len 7 mužov. Generál je v bezmocnom stave...“¹⁷

Odpusťme autorovi „ťažké“ zranenie a nosidlá – zapracovala fantázia. No tých 14 dní... Slávny športovec si kladie otázku: „Keď sa divízia dostala do obkľúčenia 24. apríla, tak čo vlastne robila do 8. mája?“ Tu je vhodné jediné slovo – diletantizmus. Jurij Vlasov pri opisovaní epizódy použil ruský a nemecký zdroj a zabudol, že existujú (a to ešte stále) dva kalendáre – gregoriánsky a juliánsky. Každý, kto pracuje s ruskými dokumentmi do roku 1918, musí vedieť o tejto skutočnosti. Ostáva sa len čudovať, že Jurija Vlasova na to nikto neupozornil.

O štyri roky neskôr v Moskve vyšla ďalšia kniha venovaná generálovi Kornilovovi.¹⁸ Jej autor Nikolaj Kuzmin nazval svoje dielo (511 strán) skromne – román-kronika. Aby som ušetril čitateľa vyratúvaním všetkých nezmyslov, ktoré sú tam napísané, obmedzím sa na jeden citát, ktorý mal podľa autora objasniť situáciu okolo zajatia Kornilova: Vo večerných hodinách granát vybuchol vedľa sosny, pod ktorou v roztrhanom stane pracoval štáb divízie. Výbuch odhodil veliteľa divízie a ten stratil vedomie. Prebral sa až neskoro v noci. Vôkol bolo počuť nemeckú reč. Porážka a zajatie... No nie potupa, to nie, nie!“¹⁹

Takto si to predstavuje generálovo zajatie „kronikár“ Nikolaj Kuzmin. Odpusťme aj jemu, pretože okrem „kronikárskej“ činnosti píše aj romány. Ale či je možné odpustiť ruskému historikovi A. E. Dolnykovovi? Ten v týždenníku Russkij vestník pri príležitosti 75. výročia gorlického prielomu napísal: „Keď v priestore Dukly vojskám XXIV. zboru hrozilo nepriateľské obkľúčenie, 49. divízia ešte stihla odísť včas, no 48. divízia po vyčerpávajúcich bojoch sa dostala do klieští. V noci na 8. mája jej pluky a prápory vyrazili do zúfalého útoku a bodákmi

¹⁴KLECANDA, V.: c. d., s. 87.

¹⁵Osterreich-Ungarns Letzter Krieg 1914 – 1918. Band II. Wien 1930, s. 337.

¹⁶VLASOV, J.: Ognennyj krest. Moskva, 1993.

¹⁷Tamže, s. 150.

¹⁸KUZMIN, Nikolaj: Generál Kornilov, Moskva 1997.

¹⁹Tamže, s. 109.

Generál L. G. Kornilov pred nastúpenou jednotkou 48. divízie

prelomili obklúčenie. Na nočnom bojisku ostalo veľa padlých ruských vojakov so žltými číslicami na poľných náplecníkoch „189, 190, 191, 192“ – čísla plukov 48. divízie, ale rakúsko-nemeckých mŕtvol bolo ešte viac.“²⁰ O osude veliteľa „hrdinskej divízie“ nie je ani zmienka, jednoducho akoby sa vyparil.

* * *

Po roku strávenom v rakúskom zajateckom tábore sa Kornilovovi za výdatnej pomoci českého sanitára Mrňaka podarilo utiecť. Bola mu sľúbená odmena 20 tisíc korún, ktoré mal dostať až po príchode do Ruska. Kornilov sa šťastne dostal do Rumunska a potom do Ruska.²¹ Mrňaka po ceste zatkli. Zo 60 ruských generálov zajatých v prvej svetovej vojne len Kornilovovi sa podaril takýto husársky kúsok.

Do vlasti sa vrátil ako hrdina. Prijal ho cár a nasledovala závrtná kariéra. Stal sa veliteľom 25. armádneho zboru, cár mu udelil hodnosť generálporučika a jeho

popularita stále rástla. Februárová revolúcia v roku 1917 rozhodne zmenila jeho osud. 2. marca 1917 dostal funkciu veliteľa Petrohradského vojenského okruhu, v júli už velil juhozápadnému frontu a hneď po nástupe do funkcie vydal rozkaz na mieste zastrelit' dezertérov a lupičov a vystavovať ich mŕtvoly na cestách so zodpovedajúcimi nápismi, zakázal mítingy a podobne. Generál Denikin napísal: „Dá sa povedať, že 8. júl (deň, keď sa Kornilov stal veliteľom juhozápadného frontu – pozn. I. S.) spečatil osud Kornilova: v očiach viacerých sa stal národným hrdinom, vkladali doň veľké nádeje, od neho začali čakať záchranu krajiny.“²²

Tvrdé slová a predovšetkým činy urobili svoje. Onedloho znovu vymenil svojho bývalého nadriadeného gen. A. A. Brusilova, tentoraz na poste najvyššieho veliteľa ruských vojsk. Závrtná kariéra v priebehu jedného roka! Potom nasledovali udalosti, ktoré vošli do dejín pod názvom „kornilovčina“.

Začiatkom septembra 1917 na príkaz Dočasnej vlády bol Kornilov zatknutý za pokus o kontrarevolučný prevrat. S vojskami, ktoré mu boli verné, chcel podniknúť pochod na Petrohrad. Nasledoval ďalší útek. Dostal sa do Novočerkasska, kde spolu s generálom M. Alexejevom stál na čele Dobrovoľníckej bielej armády a začal boj s bolševikmi. Osud mu však nedožičil dlhý život. Vo veku 48 rokov zahynul počas bojov o Jekaterinodar (dnes Krasnodar). Delo-

²⁰Russkij vestnik (Moskva), č. 25 – 26, 2000.

²¹Podrobnejšie pozri: TUZEMCEV, N.: Generál Lavr Georgijevič Kornilov. Rostov na Done, 1918.

²²DENIKIN, A. A.: c. d. Voprosy istorii, č. 11, 1990, s. 107.

strelecký granát prelomil stenu domčeka, v ktorom sídlil jeho štáb. Granát dopadol pod stôl, za ktorým práve sedel. Stalo sa to 31. marca 1918.²³

To, čo sa odohralo potom, sa neuvidí ani v najstrašnejšom sne, bol to doslova horor, preto sa viacerí historici z celkom pochopiteľných príčin tomu dlhé roky vyhýbali. Pokúsme sa však rekapitulovať udalosti oných dní. V osade Jelizavetinskaja telo generála umyli a položili do truhly. Vzhľadom na neistú situáciu jeho armády bolo treba zatajiť osud Kornilovových telesných pozostatkov. V prítomnosti iba niekoľkých ľudí miestny pop s chvejúcim sa hlasom odslúžil pohrebný obrad. Truhlu položili na voz, prikryli senom a viezli v tréne ustupujúcej armády. Dňa 2. apríla počas zástavky v nemeckej kolónii Gnatschbau generála pochovali. Vedľa pochovali jeho blízkeho, plukovníka Neženceva. Hrob zarovnali so zemou a vyhotovili náčrtok terénu v troch exemplároch, ktoré dostali tri rozličné osoby. Osud však nebol k nemu milosrdný ani po smrti. Presne po štyroch mesiacoch, keď biela armáda znovu dobyla Jekaterinodar, do Gnatschbau prišli jej predstavitelia s úlohou vykopať pozostatky. V rozkopanom hrobe našli len časť prázdnej truhly.

Ako vidieť z hlásenia osobitnej komisie na vyšetrovanie zločinov bolševizmu, na druhý deň po odchode bielogvardejcov do Gnatschbau prišli červení a hneď začali pátrať po „zakopaných pokladniciach a šperkoch“. Keď narazili na čerstvé hroby, obidve mŕtvoľy vykopali. Keď uvideli na jednej z nich generálske náplecníky, zistili, že je to Kornilov. Mŕtvolu v spodnej bielizni naložili na voz, prikryli plachtou a odviezli do Jekaterinodaru. V meste voz postavili pred hotel, kde bolo ubytované bolševické „načalstvo“. Onedlho bolo všetko vôkol zaplnené červenoarmejcami, ktorých bojová nálada stúpala. Mŕtvolu vyhodili na chodník a fotografovali, neskôr z nej stiahli košeľu, ktorú roztrhali na kúsky a rozhádzali. Niekoľko mužov sa vyšplhalo na strom a chceli ju tam zavesiť (všetci si ešte pamätali na Kornilovov príkaz vyvesiť popraveného dezertéra na verejnom mieste). Povraz sa roztrhol a telo spadlo na dlažbu. Neskôr mŕtvolu odviezli za mesto, bola už na nepoznanie. Zostala z nej iba beztvárá masa zohavená údermi šablí a otlkaním o zem.

Telo odviezli na mestský bitúnok, obložili slamou a zapálili v prítomnosti predstaviteľov sovietskej moci na Kubáni, ktorí sa prišli na túto otrasnú udalosť pozrieť na autách. Pokračovalo sa aj na budúci deň, pálili, dupali nohami a znovu pálili...

Po návrate bielych na mieste, kde posledný raz vydýchol generál Kornilov, postavili skromný drevený kríž. Onedlho sa vedľa objavil ešte jeden – nad hrobom jeho ženy, ktorá ho prežila iba o pol roka. Po odchode bielych z Kubáne v roku 1920 bolševici spálili dom, kde generál zahynul, vytrhli kríže a hrob zrovnali so zemou.

Lavr Georgijevič Kornilov je jednou z najtragickejších postáv najnovších dejín Ruska. Stále sa ozýva: „Kornilov je naša sláva a náš národný ból.“ Má však význam vytvárať nepoškrvnený obraz národného hrdinu? Má význam robiť z neho mučeníka? Tieto otázky už nie sú pre historika.

V lete 1991 na vysokom a strmom brehu rieky Kubáň, neďaleko mesta, kde zahynul, Kornilovovi postavili pamätník.

²³DENIKIN, A. A.: Pochod i smert' generála Kornilova, fevral' – april' 1918. Moskva – Leningrad 1928.